

Position paper rondetafelgesprek Bewind 21 maart 2024

Geachte leden van de commissie,

Dank voor de uitnodiging om een bijdrage te mogen leveren aan dit rondetafelgesprek over bewind. Wij hopen dat onze ervaringen in de gemeente Groningen een waardevolle bijdrage leveren aan het meedenken over een systeem waarin, zoals de initiatiefnota het noemt, de mens centraal staat. Precies dat laatste beogen wij met onze werkwijze.

Huidige situatie

Als gemeente voeren wij sinds 2001 beschermingsbewind uit. Aanvankelijk ging dat met name om inwoners die niet terecht konden bij commerciële bewindvoerders. Op de problemen van inwoners die niet bij ons onder bewind stonden, hadden we echter geen enkel zicht. Zo kon er sprake zijn van andere problematiek dan louter financiële of voldeed hun bewindvoerder soms niet aan alle wettelijk vastgestelde kwaliteitseisen. Sommige inwoners waren onnodig in een traject van bewind(voering) terecht gekomen en waren beter geholpen geweest met een lichtere maatregel zoals budgetbeheer. In enkele gevallen liepen we zelfs aan tegen bewindvoerderskantoren die hun werk niet goed uitvoerden, waarna de gemeente halsoverkop hun gehele clientèle moest overnemen. Tevens kregen we te maken met steeds verder oplopende kosten van bijzondere bijstand voor beschermingsbewind, uitgevoerd door commerciële bewindvoerders. Hierdoor werd ons budget inzake bijzondere bijstand steeds verder overschreden.

Mogelijke maatregelen

Om grip te krijgen op de kosten en kwaliteit van bewind, heeft de gemeente begin 2018 besloten om beschermingsbewind gratis aan te bieden aan haar inwoners met een inkomen tot maximaal 120% van het sociaal minimum, uit te voeren door de Gemeentelijke Kredietbank. In de beleidsregels is vervolgens vastgelegd dat beschermingsbewind door de Kredietbank wordt beschouwd als een gratis voorliggende voorziening, waardoor in de regel geen bijzondere bijstand voor de kosten van beschermingsbewind door een commerciële bewindvoerder meer wordt verstrekt.

Als gevolg van deze werkwijze kunnen we:

1. Tijdig de noodzaak van beschermingsbewind (her)beoordelen en het meest passende instrument inzetten voor inwoners, bijvoorbeeld doorbetalingen of budgetbeheer;
2. Een integraal aanbod van (schuldhulp)ondersteuning aanbieden aan inwoners;
3. De instroom in beschermingsbewind beperken en de uitstroom uit beschermingsbewind bevorderen, met name voor inwoners met problematische schulden en;
4. De kosten van bijzondere bijstand beperken, nodig om beschermingsbewind door commerciële bewindvoerders te betalen.

De gemeente heeft de regie over alle mogelijke maatregelen die de inwoners kunnen helpen om hun financiële moeilijkheden op te lossen. Bij aanvragen voor hulp wordt een zorgvuldige afweging gemaakt welke maatregel het beste past bij de situatie van de inwoner. Daarbij is er geen enkele financiële prikkel bij de Kredietbank om een bepaalde maatregel in te zetten, anders dan die maatregel die het beste is voor de inwoner. Mensen zullen bij ons nooit langer dan noodzakelijk onder bewind gesteld worden. We kiezen voor de inwoner altijd de minst ingrijpende en best passende maatregel, waarbij het vergroten van de financiële zelfredzaamheid een belangrijke rol speelt. Dat is in het belang van de inwoner en in het publieke belang, want de gemeente voert

schuldenbewinden goedkoper uit, zonder enig winstoogmerk. Door deze manier van werken geven wij als gemeente al uitvoering aan het motto 'één traject, één plan, één regisseur', waarbij de regisseur ook daadwerkelijk bevoegdheden heeft in het kader van bewind. Het belang van de inwoner staat daarbij altijd voorop.

Dit beleid is de afgelopen jaren succesvol gebleken. In 2021 hebben we ons beleid beschermingsbewind geëvalueerd¹. Hieruit bleek dat in Groningen vanaf de inwerkingtreding van ons beleid in 2018 de instroom van het aantal bewindvoeringen voor inwoners met problematische schulden significant daalde. Ook het aantal toestandsbewinden in Groningen kende de grootste daling vanaf 2018 ten opzichte van andere steden. Tevens zijn de kosten van bijzondere bijstand in onze gemeente flink gedaald doordat wij in de nieuwe gevallen geen bijzondere bijstand verstrekken aan inwoners die een commerciële bewindvoerder hebben; er is immers een gratis voorziening van de gemeente zelf. Onlangs heeft de rechter in twee beroepszaken echter geoordeeld dat het aan de kantonrechter is om niet alleen de noodzaak van de onderbewindstelling te beoordelen, maar ook welke bewindvoerder het meest geschikt is, zonder naar de kosten te kijken. We vinden dit jammer en hebben hier als gemeente hoger beroep tegen ingesteld. De afloop hiervan is ongewis, maar we hopen ons beleid te kunnen voortzetten, omdat we ervan overtuigd zijn dat dit in het belang is van onze inwoners.

Initiatiefnota

Wij omarmen het voorstel uit de initiatiefnota om schuldenbewind uit de wet te halen. De gemeente is op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening de aangewezen instantie om mensen met problematische schulden te helpen. De gemeente kan daarbij een integraal aanbod doen, zodat ook onderliggende problematiek aangepakt kan worden. Mocht blijken dat vanwege de lichamelijke of geestelijke toestand van de inwoner bewind nodig is, het zogenoemde toestandsbewind, dan kan de gemeente dat zelf aanbieden of verwijzen naar een commerciële bewindvoerder met een sociaal-maatschappelijke inslag.

We steunen eveneens het voorstel om het bij wet mogelijk te maken om bewindvoering geheel publiek te organiseren en zodoende een einde te maken aan winst gedreven bewindvoering. Hiermee verdwijnen ook de prikkels om inwoners langdurig in bewind te houden, ook als dat niet meer nodig is. Op basis van onze ervaringen moeten gemeenten in elk geval hun adviesrecht kunnen uitoefenen vóórdat de bewindvoerder wordt benoemd. Nu kan de gemeente haar advies pas uitbrengen als het bewind al een tijd loopt, waardoor – zo blijkt uit de praktijk – het adviesrecht weinig effect sorteert. Door dit aan te passen in de wet zou de relatie tussen de gemeente, de rechter en de bewindvoerders naar ons oordeel evenwichtiger worden, omdat de gemeente dan op het juiste moment invloed kan uitoefenen op het traject dat de inwoner wordt aangeboden om zijn schulden op te lossen.

¹ <https://gemeenteraad.groningen.nl/Documenten/Bijlage/Bijlage-Evaluatie-beleid-beschermingsbewind-en-bijzondere-bijstand-rapport.pdf>